

Porin tulee aloittaa VLR-raportointi, valtuustoaloite, useat valtuutetut, ensimmäinen allekirjoittaja valtuutettu Julia Liljegren

Useat valtuutetut, ensimmäinen allekirjoittaja valtuutettu Julia Liljegren, jättivät valtuuston kokouksessa 30.5.2022 valtuustoaloitteen *"Porin tulee aloittaa VLR-raportointi"*. Konsernipalvelujen talous- ja hallintoyksikkö siirsi aloitteen 26.1.2024 konsernipalvelujen strategia- ja hyvinvointiyksikön sekä elinvoima- ja ympäristötoimialan ympäristösuunnitteluksikön vastattavaksi.

Valtuustoaloite kokonaisuudessaan on seuraava:

"Pori on sitoutunut Pori 2030 -strategiassa YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin, jotta tulevaisuuden Pori rakentuu ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle pohjalle. Strategiassa linjataan, että kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle.

Voluntary Local Review (VLR) on kaupungeille vapaaehtoinen kansalliseen raportointiin perustuva, Agenda 2030 toimintaohjelman edistymisen paikallisen tason arviointimenetelmä. Porin strategiassa veloitetaan tarkastelemaan YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista vuosittain, johon VLR-raportti on hyvä työkalu. Tarkoitus ei ole ollut rakentaa päällekkäistä raportointimenettelyä aiempien lisäksi, vaan koota nykyiset, aihealueeseen liittyvät raportit ja tiedot yhteen prosessiin.

VLR-raportin ovat tehneet tähän mennessä Helsinki, Turku ja Espoo, joten Porilla olisi mahdollisuus olla edelläkävijänä näiden kaupunkien joukossa. Raportin tekeminen osoittaa edelläkävijyyden lisäksi kaupungin päätöksenteon avoimuutta, luotettavuutta ja vastuullisuutta.

Esitän, että Porin kaupunki tekee vuosittain VLR-raportin suoraan YK:lle, joka esitellään myös kaupunginvaltuustolle strategian mukaisesti."

Konsernipalvelujen strategia- ja hyvinvointiyksikön sekä elinvoima- ja ympäristötoimialan ympäristösuunnitteluksikön yhteinen lausunto

Pori 2030 -strategian laadinnassa viitekehystenä ovat toimineet YK:n Agenda 2030 kestävä kehityksen ohjelman 17 tavoitetta ja kolme ulottuvuutta. Strategian mukaan tulevaisuuden Pori on rakentunut ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle pohjalle. Strategiassa on esitetty, mitä kestävä kehityksen tavoitteita Porissa toteutetaan jokaisen valitun painopisteen ja läpileikkaavan teeman osalta. Kaupunkistrategiassa on myös linjattu, että kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle.

Porin kestävä kehityksen raportti 2023

Vuotta 2023 koskeva kestävä kehityksen raportti hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa joulukuussa 2023 (11.12.2023 § 156). Raportin keskiössä oli MayorsIndicators -työkalu. Siihen on kerätty vertailukelpoista tietoa eri kaupunkien kestävä kehityksen toimien tilasta ja tieto on jaettu YK:n 17 kestävä kehityksen tavoitteen alle. Tavoitteille on niin ikään kerätty erilaisia indikaattoreita kuvaamaan niiden edistymistä. Indikaattorien tietoaineistot

perustuvat useiden tiedontuottajien tilastoihin ja aineistoihin kuten Tilastokeskus, STUK, LUKE, Työ- ja elinkeinoministeriö, Energiavirasto ja SYKE.

Porin vuoden 2023 raportissa tarkasteltiin Agenda 2030 -tavoitteen 17 kestävä kehityksen tavoitteesta seitsemää kaupungin näkökulmasta keskeisintä tavoitetta. Linjaukset valituista tavoitteista ja niihin liitettävistä 24 avainindikaattorista tehtiin kaupungin strategiapäällikön johtaman viranhaltijatyöryhmän työnä vuonna 2021. Tavoitteiksi valikoituivat Terveyttä ja hyvinvointia, Hyvä koulutus, Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua, Kestävää teollisuutta, Innovaatioita ja infrastruktuureja, Kestävät kaupungit ja yhteisöt, Ilmastotekoja ja Maanpäällinen elämä. Vertailukaupunkeina toimivat neljä Poria väkiluvultaan isompaa ja neljä Poria pienempää kaupunkia eli Turku, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Kouvola, Joensuu, Lappeenranta ja Vaasa. Samoja kaupunkeja käytetään vertailukohteina myös lakisääteisessä hyvinvointiraportoinnissa.

MayorsIndicators-raportti keskittyi kestävä kehityksen tilanteeseen Porissa valittujen 24 olennaisen avainindikaattorin näkökulmasta, mutta MayorsIndicators -verkkosivulta voi selata yli 200 indikaattorin tietoja. MayorsIndicators-työkalu hyödyntää kuntatasolla muuten vaikeasti kerättäviä tilastomassoja, mahdollistaa vertailun eri kuntien kanssa ja tuottaa aikajanoja eri indikaattoreista, jolloin kunnan kehitystä indikaattorin suhteen voidaan seurata pidemmältä ajalta. Työkalun puutteena on, että tilastoaineistot ovat usein useamman vuoden takaa, ja vuosittaisen raportoinnin kannalta tämä on hankalaa. Raportointi ei myöskään erityisesti analysoi saatuja tuloksia, vaan se jää raportin tilaajan työksi. Indikaattoreista ja niiden vertailukelpoisuudesta muiden kuntien kanssa on myös oltava tarkkana, sillä esimerkiksi kunnan pinta-ala saattaa vaikuttaa vahvasti tuloksiin.

Resurssiviisaan kiertotalouden tiekartta

Loppuvuodesta 2023 Porin kaupunginhallitus hyväksyi Resurssiviisaan kiertotalouden tiekartan (9.10.2023 § 453) ohjaamaan kaupunkiorganisaation resurssiviisautta edistävää toimintaa ja kestävä kehityksen mukaista työtä Pori 2030 -strategian toteutuksessa ja toimeenpanossa. Kyseessä on mittava 89 toimenpiteen ohjelma, joka vie eteenpäin useita kestävä kehityksen näkökulmia kattavasti kuten kiertotalous, ilmastonmuutos ja luontokato erityisesti Porin omista lähtökohdista käsin.

Kaupunginhallitus päätti myös, että resurssiviisaan kiertotalouden tiekartan toteuttaminen kytketään vuosittaisiin talousarvioprosesseihin. Elinvoima- ja ympäristötoimiala seuraa tiekartan toteutuksen etenemistä ja raportoi siitä vuosittain kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle tilinpäätöksen yhteydessä kaupunkikonsernin muiden toimijoiden antamien tietojen pohjalta. Samoin elinvoima- ja ympäristötoimiala kokoaa vuosittain talousarviossa esitettävän toimintasuunnitelman tiekartan toimenpiteiden toteuttamisesta ja rahoittamisesta. Toteuttamissuunnitelmat tulee käsitellä toimielimissä ja huomioida taloussuunnittelussa. Edellä mainitun työn koostamiseen kaupunginhallitus on velvoittanut kaupunkikonsernin kaikkien osien antavan tarvittavan työpanoksen ja tuen.

Kaupunginhallitus on niin ikään kehottanut kaupunkiorganisaation eri toimijoita tekemään vuoteen 2030 asti ulottuvan suunnitelman tiekartan toimenpiteiden toteuttamisen aikataulusta ja rahoitussuunnitelmasta sekä varautuvan viimeistään vuoden 2025 käyttösuunnitelmissa tiekartan toteuttamiseen tähtäävien hankkeiden omarahoitusosuuksiin. Toteuttamissuunnitelmat tulee

käsitellä toimitelmässä ja huomioida taloussuunnittelussa. Tiekartan toteuttamista tulee tehdä ensisijaisesti annetun talousarviokehityksen sisällä tai ulkopuolista rahoitusta hankkimalla.

VLR-raportointi

Resurssiviisas kiertotalouden tiekartta ja MayorsIndicators -työkalu muodostavat tällä hetkellä Porin kestävän kehityksen vuosiraportoinnin perustan. Vuoden 2023 raportin käsittelyn yhteydessä todettiin, että raportointia on myös syytä kehittää suuntaan, jossa nykyinen hyvinvointi-, talous- ja HINKU-raportointi saadaan kytkettyä yhdeksi raportiksi kestävän kehityksen raportoinnin kanssa. On myös tärkeää, että kaikissa kaupungin keskeisissä ohjaavissa ohjelmissa ja prosesseissa tulee huomioiduksi ne YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, joiden toteuttamisessa ohjelmalla on keskeinen asema.

VLR-prosessi ei toistaiseksi tarjoa kaupungeille/kunnille yhteisesti jaettavaa, kaiken kattavaa ja vertailtavaa indikaattorijärjestelmää mittamaan kestävän kehityksen työtä suhteessa Agenda 2030 -tavoitteisiin. YK:lle raportoidessaan kaupungit päättävät itse raportoinnin toteutustavasta, laajuudesta ja raportointisyklistä paikallisesti valittujen painotusten ja omien tarpeidensa perusteella.

Porin vuoden 2023 kestävän kehityksen raportin käsittelyn yhteydessä todettiin, että resurssiviisas kiertotalouden tiekartta vie eteenpäin useita kestävän kehityksen näkökulmia kattavasti erityisesti Porin omista lähtökohdista käsin. Tiekartan toimenpiteiden toteuttaminen ja toteutuksen seuranta sekä vuosittainen raportointi kertoo myös päätöksenteon luotettavuudesta ja avoimuudesta sekä sitoutumisesta vastuullisuuteen ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin. Porin lähivuosien kestävän kehityksen raportoinnissa on luontevaa, että lähtökohtaisesti seurataan uuden resurssiviisaan kiertotalouden tiekartan edistymistä.

Tiekartan ohessa MayorsIndicators -työkalulla voidaan verrata Porin kehityssuuntaa kansalliseen tasoon, sekä seurata tiettyjä hyvinvointiin liittyviä indikaattoreita. Toki on myös selvää, että kestävän kehityksen työssä nousee esiin uusia kehitystarpeita ja havaitaan puutteita. Siksi tarvitaan myös säännöllistä sisäistä arviointia sekä joustavuutta tehdä muutoksia niin avainindikaattoreihin kuin raportointitapaan. Jo edellä todetun mukaisesti on tärkeää edetä kohti kestävän kehityksen raportointia, johon sisältyvät myös hyvinvointi- ja talousraportointi.